

Vanhan Äänekosken Kotiseutuyhdistys ry:n toimintakertomus vuodelta 2020

Yleistä

Kotiseutuyhdistyksenkään toiminta ei välttynyt pandemian tuomilta rajoituksilta vuonna 2020. Kokoukset järjestettiin suositusten mukaan, henkilöitäsiisyyksin ja vähäisillä määrillä, mm. Puurojuhlaan sallittiin enintään 20 henkilöä kerrallaan. Monet muut aikeet, kuten sukututkimusiltojen järjestämiset, hautausmaakerrokset, uuden museotilan järjestäminen, Muisteluklubin kokoontuminen ja kotiseuturetket, jäivät toteutumatta. Toisaalta internet-kotisivut uusivat täysin ilmeensä ja näkyvyyttä paikallislehdissä oli paljon. Uusi toimintamuoto, metallinilmaisijaetsintä pyörähti käyntiin ja Hietaman Suojoen Kartano Kievarin kanssa saatiin käyntiin kartanorakennuksen kunnostamisarviointi ja nk. Kivikauden polku -reitin suunnittelu. Hyvillä mielin huomattiin kotiseudulla Vanhan Suolahden Aseman ja höyrylaivaperinteen esilletuominen. Tämä muiden toimijoiden kotiseutuaktiivisuus sai jatkoa hienon Suolahti-päivän järjestämisessä paikallisyhdistysten ahkeruudella. Myönteisiksi katsottiin Äänekosken kaupungin/taidemuseon henkilökuntamuutokset ja tehtaan konttorirakennuksen kunnostaminen uudeksi museorakennukseksi. Virkeää oli myös yksityisten kiinnostus internetissä ja luonnossa liikkumiseen, kotiseutuaiheita etsien. Yhdistys sai kaupungilta yllätystarjouksena Suolahden museolle ”maanpäällisen” tilaehdotuksen, jonka mieluisuus aktivoi kovasti hallitusta. Harmillisesti hanke joutui pandemian jalkoihin odottamaan tulevaisuutta. Äänekoski-koru-hankkeeseen yhdistyksen hallitus lähti rohkeasti ja sai mutkien kautta loppuvuodesta korut markkinoille. Siitä tuli odotuksia suurempi menestys.

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 19.3.2020 Toivon Silta -tiloissa (Virastokatu 4 A), Suolahdessa. Tilaisuus oli järjestetty jo tiukoin pandemian estosuosituksilla – pöydät olivat harvassa ja desinfiointiainetta oli tarjolla.

Yhdistyksen yleinen kokous, sääntömuutosta varten, pidettiin 25.6.2020 Suolahdessa, Virastokatu 4A:ssa. Kokouksessa hyväksyttiin sääntöjen muutos seuraaviin kohtiin: 2§ Yhdistyksen tarkoitus ja toiminta sekä 13 § Sääntöjen muuttaminen ja yhdistyksen purkaminen. Syy muutokseen oli Museoviraston avustuksen saantiin liittyvä yleinen ehto museokokoelmien luotettavasta sijoittamisesta jos yhdistystoiminta joskus lakkautetaan.

Hallitus

Yhdistyksen hallituksessa vuonna 2020 olivat:

Puheenjohtaja *Ahti Ojanen* sekä jäsenet

Satu Auvinen, Sinikka Halminen, Timo Enäkoski, Mikko Korkiakangas, Pirjo Korkiakangas, Hannu Kumpulainen, Marja Levänen, Eila Nurmi ja Helena Ojanen

Hallitus valittiin vuosikokouksessa. Varapuheenjohtajaksi valittiin Satu Auvinen. Sihteeriksi valittiin Timo Enäkoski. Jäsenkirjuriksi nimettiin Timo Enäkoski. *Sinikka Halminen* jatkaa rahastonhoitajan tehtäviä, tehden myös yhdistyksen tilinpäätöksen. Toiminnantarkastajana on edelleen *Jarmo Mäki-Fränti*, ja varalla *Tarja Mäkelä*.

Hallitus kokoontui 30.1., 27.2., 26.3., 1.6., 19.8., 16.9., 19.10. ja 24.11.2020.

Hallitus nimesi 26.3.2020 Äänekoski-koru-työryhmään kultaseppä Sanna Hytösen ja Helena Ojasen, Museotyöryhmään Timo Enäkosken, Hannu Kumpulaisen, Ahti ja Helena Ojasen sekä Sukututkimustyöryhmään Hannu Kumpulaisen ja Helena Ojasen. Vuoden lopussa nimettiin vielä työryhmä Sisä-Suomen Lehden jokaviikkoista valokuvasarjaa vuodelle 2021 tekemään; Satu Auvinen, Timo Enäkoski, Mikko Korkiakangas ja Pirjo Korkiakangas.

Jäsenkirjeitä tehtiin kaksi, 5.2. ja 27.8.2020. Maksaneita jäseniä oli yhdistyksellä vuoden lopussa 115. Kunniajäseniä on kaksi: museonjohtaja *Marjo Ahola* ja yli-insinööri *Erkki Pyypönen*. Yhdistyksen internetsivujen www.vaksy.com sisältöä ja sitä kautta jäsenille ja yleisölle tiedottamista on päivittänyt Timo Enäkoski ja sivujen rakennetta kehittänyt *Seppo Hänninen*.

Kalusto

Kalustoa ei hankittu vuonna 2020.

Henkilökunta

Helena Ojanen hoiti Pässinrata-lehden ilmoitushankinnan vielä edellistä ennätysvuotta menestyksellisemmin. Lisäksi hän auttoi kultaseppä Sanna Hytöstä Äänekoski-korun myynneissä ja tilityksissä. Kultaseppä Sanna Hytönen hoiti pääosin Äänekoski-korun tilausten vastaanoton, myynnit ja tilitykset yhdistyksen puolesta, josta korvaus sisällytettiin korun valmistusmaksuihin.

Kansallisen poikkeustilan ja kaupungin rakennusten sulkeutumisen vuoksi siirrettiin arkistotyöntekijöiden palkkaaminen vuodelle 2021. Museotyöryhmä tutki avustuspäätöksiä odotellessa mahdollisuuksia etätöön järjestämiseen ja haastatteli jo keväällä 2020 työhön tarjokkaita.

Toiminta

Uudet museotilat lupasi Äänekosken kaupunki Suolahteen, Katvelankatu 11 - rakennuksen eteläsiipeen, jossa myös vierailtiin keväällä useamman kerran teknisen isännöitsijä Erika Tarvaisen (nyk. toimistoinsinööri *Erika Rähä*) kanssa. Museotyöryhmä suunnitteli rakennettavaksi hyvin vuorovaikutteista näyttelyä, jossa tietotekniikkaa ei olisi säästely. Kovasta innosta huolimatta osin pandemian ja ilmeisesti osin kaupungin taloustilanteen vuoksi hanke on jäänyt vielä avoimeksi eikä sopimuksia tai näyttelyrakentamista ole voitu aloittaa.

Myös kaupungin aikomus purkaa Suolahden Asemakadun koulun luokkasiipi on aiheuttanut huolta, sillä sen kellarissa sijaitsee suuri osa yhdistyksen museoesineistöstä ja koko sanomalehtiarkisto. Niille ei tällä hetkellä ole osoitettavia tiloja mistään.

Sukututkimustyöryhmä ei myöskään päässyt pandemian vuoksi vielä asiassaan eteenpäin koko vuonna, vaikka keväälle oli jo sovittu ja suunniteltu mielenkiintoisia luentoja ja tapaamisia. Siirtäminen syksylle ei auttanut, pandemian pahentuessa.

Äänekoski-koru-työryhmä sen sijaan sai syksyllä aikaan hienon korun ja mahtavan markkinoinnin, jonka ansiosta tilatut hopea- ja pronssikorut kävivät hyvin kaupaksi. Tilatuista 48 hopeakorusta on jäljellä 12 kpl ja 48 pronssikorusta 15 kpl. Työryhmä hankki korulle myös arvokkaan kotelon esitteineen. Hyvän myynnin ansiosta näyttää selvältä, että yhdistys saa katettua kustannukset jo tulevan kevään aikana.

Koiviston kyläyhdistyksen 40-vuotisjuhliin oli yhdistys osallistumassa muun muassa näyttelyjen rakentamisella elokuussa, mutta pandemian vuoksi hanke peruttiin.

Kotiseutuyhdistys sitoutui vuonna 2018 merkitsemään kaupungin internet-kartalle muistomerkkejä, joka tehtiinkin. Kyseinen sivu saatiin vasta keväällä 2020 kaupungin sivustolle näkyviin yhdistyksen aktiivisuuden kautta, sillä asiaa kaupungilla ajanut edellinen virkamies ehti siirtyä muualle töihin eikä sivun aktivointi jäänyt kenenkään vastuulle.

Kaupunkipienoismallin rakentaminen jatkui ja useita rakennuksia ehti nousta Viiskulman, Keskuskadun ja Kauppakadun ympäristöön. Tehokkaasti mallin rakentamisessa on toiminut kolmen hengen porukka, joka sahaamisen, kattojen liimaamisen, seinien maalaamisen, ikkunoiden ja ovien liimaamisen, teiden, aitojen ynnä muiden asennustehtävien myötä saa aikaan yhden piharakennusryhmän tai yhden suuren rakennuksen lauantaitapaamisensa aikana. Valmistumisaikataulu on siirtynyt eteenpäin, vaikka pienempien yksityiskohtien suhteen (esim. pihakaivot) on toivoa 3D-mallinnuksella saatavasta avusta. Iloinen uutinen oli, että tulevaan Äänekosken kaupungin museorakennukseen olisi varattu tila pienoismallille.

Pässinrata-lehden jakotilaisuus Puurojuhla 7.11. oli tänä vuonna vain Äänekoskella tiukoilla pandemiaohjeilla sävyttynyt 20 hengen tilaisuus. Suuri määrä jäseniä saikin lehtensä postitse. Lehden teemana oli paikkakunnan naisten ja naisvaikuttajien tarinat ja tarinat. Palaute oli myönteistä.

Kotiseutuyhdistys päätti digitoida esinekokoelmansa luettelot koko Keski-Suomen virallisia ja kotiseudullisia harrastemuseoita yhdistävään kokoelmanhallintajärjestelmään, jota johtaa Keski-Suomen Museo. Tätä varten hallituksen jäseniä oli järjestelmään perehdyttävässä koulutuksessa 26. ja 28.5.2020. SIMO-nimellä kulkeva järjestelmä on maassa ensimmäisiä alueellisia museokokoelmatietopankkeja, joissa ovat mukana myös paikallismuseoiden kokoelmat. Uusi Museolaki (1.1.2020) edellyttää, että alueellisesti nimetään vastuumuseot, jotka ohjaavat alueen kaikkia museoita, niin ammatillisia kuin paikallismuseoita. Tämänhetkiset keskisuomalaisten paikallismuseoiden digitoidut esinetiedot siirrettiin toukokuussa 2020 järjestelmään, jossa nimekkeitä eri museoilla on noin 300 esineen

luettelosta aina Keski-Suomen museon 58 000 esineen luetteloon. Vanhan Äänekosken Kotiseutuyhdistyksellä digimuodossa uudessa järjestelmässä on noin 400 esinenimekettä. Järjestelmän on kehittänyt pitkäaikainen Suomen käsityön museon johtaja *Simo Kotilainen*, jonka mukaan se on nimetty SIMOKsi .

Rudolf Holstin muistolaatta, joka varastettiin Hietaman Suojoen kartanon ulkoseinästä noin 20 vuotta sitten, saatiin yleisövihjeen kautta lokakuussa 2020 takaisin Porista, jossa se oli huomattu erään liikkeen ulkoseinää koristamassa. Nykyisen omistajan kanssa hyvässä yhteistyössä vähillä kustannuksilla yhdistys sai 1990 hankkimansa ja vihkimänsä laatan hyväkuntoisena takaisin. Se on tarkoitus sijoittaa uudelleen Hietamalle tulevana vuonna.

Hietaman Kartano Kievarin omistajien kanssa yhdistyksellä alkoi loppuvuonna kaksi hanketta, joista suurempi on Suojoen vanhan kartanorakennuksen mahdollinen kunnostus entiseen loistonsa. Hankkeeseen lähdettiin kuitenkin yhdistyksen vähäisillä varoilla varovasti ja vuoden lopussa sovittiin Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston kanssa, että he oppilastyönä tekevät kunto – ja kunnostusarvion kartanosta. Sen jälkeen harkitaan millaista käyttöä ja yhdistyksellä toimintaa voisi olla kunnostetussa rakennuksessa.

Hietaman Kivikauden polku -työnimellä kulkeva hanke on toinen Kartano Kievarin kanssa suunniteltu asia. Yhdistyksen puolelta Enäkoski on ollut jo laatimassa reittiä yhdessä kylätoimikunnan kanssa ja myös luonnoksia infotauluista. Kyse on Suomusjärven kulttuurin varhaisvaiheista noin 10 000 vuoden takaa, josta kertovia esineitä on Hietamalta löytynyt. Myös Keski-Suomen Museon arkeologi *Miikka Kumpulainen* on ollut myönteisesti asiaa kannattamassa. toteutusvaihe on vuosien 2021-22 aikana.

Metallinilmaisijaetsintäkurssin Kotiseutuyhdistys järjesti 14. kesäkuuta, ja sen saaman suosion (yli 25 kiinnostunutta) myötä polkaistiin projekti, joka sai alkunsa Äänekoski-koruna tunnetun esineen löytöpaikalta Mämmeltä. Enäkosken luotsaamana Suomen Metallinetsijät ry:n paikalliset aktiivit, Peter Niininen ja Seppo Hämäläinen, joilla on hyvät yhteydet Museovirastoon, kouluttivat pariin otteeseen halukkaita eri etsintäkohteissa. Etsintäkohteita olivat syksyn aikana Kalaniemen Lyytykän saari, Hirvaskankaan Pirttilammen ympäristö, Kovalan Niiranhiekan ranta ja Liimattalan Lylyharjun alue. Innostus oli suurta ja joitakin löytöjä jo tehtiin, joilla voidaan vahvistaa kirjoitettua paikallishistoriaa. Keski-Suomen museon arkeologi Miikka Kumpulainen on myös tämän hankkeen suhteen kannustava, ja harrastus jatkuu Kotiseutuyhdistyksen edistämänä tulevina kesä- ja syyskausina. Kotiseutuyhdistys auttaa etsijöitä selvittämällä maanomistajien lupa-asioita ja etsimällä historiallisesti kiinnostavia paikalliskohteita, jotka ajoittuvat rautakaudelta tähän päivään.

Talous

Tilinpäätös 31.12.2020 oli 2 326,68 euroa tappiollinen. Korukustannuksia ei vielä läheskään saatu katettua myynnillä, vaikka myynti yllättikin vauhdillaan. Pässinradan hyvä ilmoitusmyynti ja

jäsenmaksujen vakaa kasvu sekä pandemian aiheuttama henkilöstökulujen vähyys paikkasivat tilannetta jonkin verran. Yhdistettynä edellisten tilikausien ylijäämiin, seuraavaankin kauteen mennään vakaalla talouspohjalla.

Tulevaa vuotta 2021 varten yhdistys haki marraskuussa rahoitusta Museovirastolta museoesineluettelon mukauttamiseksi maakunnalliseen SIMO-järjestelmään sekä luettelon täydentämiseen.

Museo ja arkisto

Yhdistyksen vaikeassa käyntitilassa oleva museo oli avoinna neljänä lauantaina heinäkuussa ja keräsi 30 hengen kävijämäärän. Äänekosken kaupunki tarjosi alkuvuonna 2020 yhdistykselle mahdollisuutta rakentaa museotilat Suolahdessa Katvelankatu 11:ssä (entiset palvelukoti Elonilon) sijaitsevaan rakennukseen. Tiloihin tutustuttiin ja tehtiin remontointiehdotus ja alettiin museon suunnittelu. Alustava aikataulu oli, että vuoden 2021 alusta olisi päästy museota tekemään, mutta pandemian vuoksi tilanne on jäänyt vielä avoimeksi eikä sopimuksia tai näyttelyrakentamista ole voitu aloittaa.

Myös kaupungin aikomus purkaa Suolahden Asemakadun koulun luokkasiipi on aiheuttanut huolta, sillä sen kellarissa sijaitsee suuri osa yhdistyksen museoesineistöstä ja koko sanomalehtiarkisto. Niille ei tällä hetkellä ole osoittaa riittäviä tiloja mistään.

Yhdistyksen omistaman Hietaman Suopellonmäen *Hiljalan riihi*-kylämuseon katto saatiin kuntoon joulukuussa 2019. Museon ja sen esineiden tilanne on nyt kohtuullinen. Pari vierailua vuoden aikana riihelle tehtiin, joissa todettiin, että kohta on taas vesakonraivaus riihen ympärillä tarpeen.

Vaikka yhdistys ei ole järjestänyt yleisölle museotoimintaa, on yhdistykselle tarjottu useampia lahjoituksia, joista pienimmät ja soveliaimmat on otettu vastaan. Satu ja Markku Auvinen tekivät museon toimistossa suuren ja tarpeellisen siivousurakan, mikä osittain johtui siitä, että väliaikaisvarastosta Äänekoskelta takaisin siirretyt hyllyrakenteet ja Pässinrata-lehtilaatikat palautettiin pikavauhdilla museoon. Lisäksi valokuva-arkiston peltikaappien hyllyköt olivat pettäneet. Ne Markku Auvinen taitavasti korjasi kuntoon.

Yhdistyksen valokuvakokoelmia on selattu *Kari Perälän* Suolahden työväenhistoriaa koskevien tutkimusten vuoksi. Hallituksen jäsenet kävivät tutustumassa museon luettelointimenetelmiin, joita Enäkoski esitteli. Lisäksi valokuva-arkistoa on tutkittu vuoden 2021 Sisä-Suomen-Lehden viikoittaista kuvajulkaisemista varten.

Sisä-Suomen Lehden 60-vuotisjuhlavuoden myötä yhdistys sai 5 lehden aukeamaa vuoden mittaan esitelläkseen ”Kotiseutuarkisto” -nimellä arkistoaineistoaan. Timo Enäkoski kokosi lehtijutut: Kotiseutuarkiston esittely, Asiakirja-aineisto, Valokuva-filmiaineisto, Vuorisen arkisto ja kartat, Äänitearkisto.

Arkisto ja museo saivat lahjoituksia seuraavasti:

* *Suolahden Kyykkäseura* lahjoitti arkistoaineistonsa (2 mappia) sekä 2 kyykkämailaa ja joitakin kyykkänappuloita.

* *Reijo Virtanen* lahjoitti suolahtelaisen Työn Nuoret -järjestön 1960-luvun alun valokuvakokoelman, julisteen ja digitaalisen kuvaesityksen (muistitikku)

- * Aaretti Niemisen poika, *Harri Nieminen*, lähetti Aaretti Niemisen haastatteluvideon muistitikulla yhdistykselle lahjoituksena.
- * Koruseppä Sanna Hytönen lahjoitti Kello & Kulta -lehden numeron, jossa on Sannasta haastattelu ja lisäksi lehden kannessa hänen kuvansa.
- * *Leena Liimatainen* on lahjoittanut yhdistyksen kuvakokoelmaan Suolahden asemapäällikkö Ahoniuksen nuorimman pojan ”Pellen” eli Pehr-Ericin (1912-1995) lapsuuden valokuvan.

Julkaisutoiminta

Pässinrata, 850 kappaleen painoksena, tuli ulos hyvissä ajoin ennen julkaisutapahtuma Puurojuhlaa 7.11.2020. Painopaikkana oli edelleen Keski-Suomen Painotuote. Toimitussihteerinä Timo Enäkoski. Lehti oli naisteemanumero, joka sai myönteistä palautetta. Hannu Piiloson piirtämästä ”Annan mökki”-postikortista otettiin toinen, 200 kappaleen painos, hyvän kysynnän vuoksi. Toisestakin painoksesta myytiin jo kolme neljäsosaa. Muu postikorttimyynti oli muutamissa kappaleissa, kuten vanhojen kotiseutulehtienkin myynti.

Yhdistyksen kotisivut www.vaksy.com

Yhdistyksen kotisivut siirrettiin toukokuussa Kotiseutuliiton kankeaksi, rajalliseksi ja muistikapasiteetiltaan suppeaksi koetulta palvelimelta nettihotelli Wepardiin, jota isännöi turkulainen INT2000 oy. Siirto sujui hyvin ja uusittujen kotisivujen ulkonäkö parani merkittävästi, mistä kiitos kuuluu niitä ahkerasti työstäneelle Seppo Hänniselle.

Yhdistyksen kotisivuille laajennettiin Aarne Vuorisen arkiston kuva- ja juttukokoelmat, joita varten hankittiin niin kutsuttua ”pilvitilaa” eli muistitilaa kahteen otteeseen vuoden aikana. Näin turvattiin aineiston kätevyys ja lisätila uudelle aineistolle. Paikallisesti hyvin tunnetut *Pukkimäki-* ja *Kolunpohja-*sivustot saa nyt myös auki yhdistyksen kotisivujen kautta. Sivuille lisättiin myös Kansallisarkiston avaamia laajoja kuva- ja asiakirjalinkkejä sekä korjailtiin yksityiskohtia.

Kotisivujen jatkokehittämiseksi Satu Auvinen laati kyselyn muille kotiseututoimijoille kuva- ja kotisivujen linkittymisestä tai liittymisestä ”Kotiseutusivustot” - hakemistoon ilman palvelumaksuja, mutta vielä siihen saatiin vain vähän vastauksia. Yhteistyöneuvonpitoja jatketaan tulevana keväänä.

Sivujen vieraskirjaan kirjattiin vuoden aikana yksi esitys, ”Vanhoja valokuvia Äänekoskelta” - facebook-ryhmän perustamisesta ja ylläpitämisestä. Koska hallitus juuri sulki yhdistyksen vanhat facebook-sivustot niiden ylläpitämisongelmien vuoksi, esitykseen vastattiin, että uudistetuille www.vaksy.com -sivuille voidaan siirtää valokuvia yleiseen katseluun ja kehittää sivuja tätä varten, mutta facebook-sivuston uudelleen avaamiseen (samalla tai eri nimellä) on ensin löydettävä pitkäaikainen ylläpitäjähenkilö.

Kotiseutuyhdistyksellä on vuodesta 2014 ollut *Jukka Halttusen* ylläpitämät Facebook-sivut, joiden ylläpitoon ei yhdistyksellä ollut resursseja. Niinpä viimeiset ylläpitomerkinnot ovat vuodelta 2016. Nyt kesäkuun 1. päivän kokouksessa hallitus päätti poistaa kyseiset vanhentuneet Facebook-sivut, koska niiden aineistoa ei ole tutkittu, ja toisaalta uudet kotisivut edustavat osin samaa asiaa.

Edustus ja lausunnot

Kotiseutuliiton vuosikokouksessa ei ollut yhdistyksellä edustusta. Keski-Suomen maakunnallinen museo- ja kotiseutupäivä järjestettiin etäyhteyksillä internetin kautta, jossa osallistujina olivat Ahti ja Helena Ojanen, Mikko ja Pirjo Korkiakangas sekä Timo Enäkoski 16.12.2020. Päiviä isännöi Keski-Suomen Museo.

Äänekosken kaupungin nimistötoimikunnassa edustajinamme ovat Timo Enäkoski, *Kalle Helander* ja Pirjo Korkiakangas. Nimistötoimikunta ei kokoontunut kuluneena vuonna. Yhdistyksen edustajien toimikausi päättyy toukokuussa 2021.